

Perspectiefnota

2018-2021

INHOUD

	<u>Blz.</u>
Aanbieding	1
A. Uitgangspunten begroting 2018	5
B. Nieuw beleid	7
C. Financiële positie	21

AANBIEDING

Aan de raad,

Perspectiefnota 2018-2021

Hierbij bieden wij u de Perspectiefnota 2018-2021 aan. Deze nota geeft inzicht in de ontwikkelingen van de financiële positie van de gemeente voor 2018 tot en met 2021. Wij leggen u in de nota nieuwe beleidswensen en de uitgangspunten voor de begroting 2018 voor.

Tegelijk met de perspectiefnota ontvangt u de Voorjaarsnota 2017.

Financiële positie

Meerjarenraming 2018-2021

(bedragen x € 1.000,00)	2018	2019	2020	2021
Saldi na wijziging voorjaarsnota 2017	-120	288	337	337
Nieuw beleid	-873	-1.229	-1.044	-151
Saldi na verwerking nieuw beleid	-993	-941	-707	186

Beoordeling van de financiële positie

We maken ons zorgen over de ontwikkeling van de financiële positie.

Voor 2017 (zie Voorjaarsnota 2017) en 2018 tot en met 2020 worden begrotingstekorten verwacht. In 2021 is er een gering overschot te verwachten. Er is hierdoor nauwelijks tot geen bestedingsruimte voor het realiseren van een aantal uitgesproken ambities, laat staan voor nieuwe ambities. Bovendien hebben we nog taakstellingen te realiseren. In bovenstaande cijfers is er al rekening mee gehouden dat de realisatie van de taakstellingen in de huidige periode van de meerjarenraming plaatsvindt.

De ondergrens van de algemene reserve wordt de komende jaren bereikt. Bovendien lopen we nog steeds een aantal financiële risico's, die niet verwerkt zijn in de nu gepresenteerde prognose van de meerjarenraming en de algemene reserve. Nog slechtere financiële resultaten dan nu geschetst, zullen ons dwingen keuzes te maken die we liever niet maken. Zoals opnieuw fors ombuigen en/of het inzetten van een deel van de bekleemde reserve Essent ten gunste van de algemene reserve.

We accepteren deze trend niet als een gegeven en blijven zoeken naar mogelijkheden om tekorten te beperken en structurele ruimte te creëren. Dit zal duidelijker dan voorheen vragen om keuzes, zowel in de uitvoering als in ambities: 'beperking van lasten en het slimmer inzetten van budgetten en reserves'.

Waar we nu nog geen inzicht in kunnen geven is de ontwikkeling van de algemene uitkering. Als een nieuw kabinet besluit meer geld te gaan besteden en dat zou doorwerken in de normeringssystematiek van het gemeentefonds (samen de trap op), dan stijgt de algemene uitkering. Mogelijk dat we pas in het najaar van 2017 (septembercirculaire) of zelfs pas in het voorjaar van 2018 (meicirculaire 2018) daar meer over weten.

Begrotingspositie

De meerjarenraming van de perspectiefnota sluit met een overschot van € 186.000,00. De meerjarige saldi van de perspectiefnota moeten als richtinggevend worden beschouwd en niet als een absolute prognose van de begrotingspositie voor dat jaar. Bijstelling van bestaande budgetten, zoals die nog bij de begroting 2018 gaan plaatsvinden, kunnen de saldi beïnvloeden.

De meerjarige begrotingspositie is ten opzichte van de begroting 2017 verslechterd. Voor 2017 wordt nu een tekort geraamd van bijna € 1,4 miljoen. Voor 2018 tot en met 2020 worden negatieve begrotingsuitkomsten verwacht van in totaal € 2,6 miljoen. Voor 2021 wordt, zoals gezegd, voor het eerst weer een overschot verwacht.

Begrotingstekorten komen ten laste van de algemene reserve. De ondergrens van de algemene reserve komt daarmee onder druk te staan. We hebben in de perspectiefnota een aantal maatregelen verwerkt (als voorstel) om bij de begroting 2018 een sluitende meerjarenraming te kunnen presenteren en te voorkomen dat de algemene reserve onder de afgesproken ondergrens van € 8 miljoen duikt.

De algemene reserve

Het vrij besteedbare deel van de algemene reserve per 31 december 2017 is geraamd op € 9,5 miljoen. Met de onttrekking van € 2,6 miljoen voor de dekking van de geraamde tekorten zou de stand van de reserve uitkomen op € 6,9 miljoen. Het overschot dat verwacht wordt op de jaarrekening 2016 van € 1,1 miljoen kan hier echter nog weer aan toegevoegd worden. Met toevoeging van dit bedrag komt de stand van de reserve uit op de ondergrens van € 8 miljoen.

Bestemming rekeningresultaat 2016

Onder voorbehoud dat de accountantscontrole van de jaarrekening 2016 geen aanleiding geeft tot wijzigingen, sluit de rekening met een overschot van € 1,1 miljoen. Gezien de druk op de algemene reserve stellen wij voor dit bedrag volledig toe te voegen aan de algemene reserve. U neemt daar definitief een besluit over bij de vaststelling van de jaarrekening in juli 2017. In de perspectiefnota zijn we hier al van uitgegaan.

Ambities stedelijke vernieuwing

Met het oog op de financiële positie hebben wij ook de budgettaire ruimte voor de dekking van lasten van de plannen binnen stedelijke vernieuwing verlaagd. In de begroting 2017 is dit budget met € 100.000,00 verhoogd naar € 200.000,00. Vanaf 2018 was nog eens een extra verhoging verwerkt van € 100.000,00, zodat er jaarlijks € 300.000,00 beschikbaar was. We hebben berekend wat het effect is als de verhoging vanaf 2018 niet doorgaat. De nu geraamde kosten van de plannen voor de centrumontwikkeling in Musselkanaal en Stadskanaal blijven dan volledig gedekt. Daarnaast blijft er nog ruim € 1 miljoen beschikbaar voor wijkontwikkeling. Dan is er echter geen volledige dekking aanwezig voor de overige eerder geformuleerde ambities, te weten de spoorlijn Veendam-Stadskanaal, de bouw van een MFA Cereswijk en vernieuwing openluchtwembad(en). In de begroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenraming waren deze projecten, door de toen genomen maatregelen, ook al niet volledig gedekt. We kiezen er daarom voor de extra verhoging van 2018 achterwege te laten en die ten gunste te laten komen van de begrotingspositie en de algemene reserve. De tekorten (2018-2020) zouden anders € 100.000,00 per jaar hoger zijn, hetgeen een cumulerend effect op de algemene reserve zou hebben van € 300.000,00.

Voor het nog drie jaar openhouden van de zwembaden hebben wij in de Voorjaarsnota 2017 een budget geraamd van € 30.000,00 per jaar voor onderhoud. Er zijn geen investeringsbedragen (€ 100.000,00 tot € 200.000,00 per bad) opgenomen voor het vernieuwen van de coating van de baden gedurende die periode. Als dat voor het openhouden van één of meerdere baden toch nodig zal blijken te zijn, staan we opnieuw voor een principiële keuze.

Financiën sociaal domein

In 2017 en volgende jaren hebben we te maken met stijgende lasten op het sociaal domein (Wmo, Jeugd, Participatie en algemene voorzieningen). In 2016 is er op rekeningbasis een overschot op het sociaal domein van afgerond € 3 miljoen, dit is € 1,7 miljoen voordeliger dan geraamd. Het overschot op de jaarrekening is lager dan dit voordeel en bedraagt € 1,1 miljoen. Dit bedrag zou toegevoegd kunnen worden aan de reserve sociaal domein. Gezien de financiële positie kiezen we daar niet voor en stellen we u in de jaarrekening voor het resultaat van 2016 toe te voegen aan de algemene reserve. Structureel moeten de lasten van het sociaal domein immers (vinden wij, conform ons bestuursakkoord) gedekt kunnen worden uit de rijksmiddelen die daar voor staan. Op dit punt kan een probleem ontstaan in de meerjarenraming. We zien dat de kosten van huishoudelijke hulp en de gemeentelijke bijdrage aan de sociale werkvoorziening de komende jaren oplopen. We willen deze ontwikkeling taakstellend ombuigen. We stellen voor vanaf 2021 structureel € 300.000,00 om te buigen op het sociaal domein. Dit komt overeen met de structurele lastenstijging op de Wmo. We willen in 2019 beginnen met maatregelen en dat gefaseerd opbouwen tot het beoogde bedrag in 2021. We realiseren ons dat de mogelijkheden daarvoor binnen de sociale werkvoorziening nauwelijks aanwezig zijn. De oorzaak van de verhoging van de gemeentelijke bijdrage aan Wedeka is namelijk vooral te wijten aan de kortingen van het Rijk op de uitkering voor de wsw en niet aan de bedrijfsvoering van Wedeka. Hoewel Wedeka nog een reorganisatieplan opstelt, moeten we het effect daarvan in de eerste plaats zien als een maatregel om de kosten niet nog verder te laten stijgen. De tekorten op het sociaal domein kunnen tot en met 2018 nog gedekt worden uit de reserve sociaal domein.

Stand van zaken risico's

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting 2017 zijn naast algemene risico's ook een aantal specifieke risico's genoemd. Dat zijn de hersanering van het voormalige gasfabriekterrein, het bezwaar van de Stichting Primenius tegen de vaststelling van de vijfjaarlijkse afrekening onderwijs en de milieusanering van het Mercurius Business Park (MBP).

De risico's met betrekking tot het gasfabriekterrein en de onderwijsafrekening zijn nog onverminderd actueel. We lopen nog steeds een risico van rond de € 2 miljoen. Als dit risico werkelijkheid wordt heeft dit effect op de algemene reserve.

Voor het MBP is in de jaarrekening 2016 de voorziening met € 2 miljoen verhoogd, omdat duidelijk is dat de milieusanering hogere kosten met zich meebrengt. Het risico dat de kosten nog verder toenemen is niet uit te sluiten, maar nu wel kleiner geworden.

Ook de realisatie van taakstellingen (ombuigingen) is een risico. Voor zover we daar niet in slagen, leidt dit tot een nadeel in de meerjarenraming. Er moet nog voor ruim € 0,5 miljoen ingevuld worden (bestaand € 0,2 miljoen en nieuw voor het sociaal domein € 0,3 miljoen). Een nieuw risico is de ontwikkeling van de kosten van de huishoudelijke hulp (Wmo). In de voorjaarsnota zijn de kosten structureel verhoogd door toename van het aantal cliënten en toename van het aantal zorguren per cliënt. Dit effect is meerjarig doorberekend zonder rekening te houden met mogelijke verdere toename van het aantal cliënten. Het risico daarop is echter niet uit te sluiten, maar op dit moment ook niet in te schatten.

Behandeling

We stellen u voor de Perspectiefnota 2018-2021 te behandelen in uw vergadering van 12 juni 2017. We gaan er van uit dat u de algemene beschouwingen in deze vergadering agendeert voorafgaand aan de vaststelling van de voorjaarsnota en de perspectiefnota. U kunt bij uw algemene beschouwingen de inhoud van deze documenten betrekken. De jaarrekening staat gepland voor behandeling in juli 2017. U stelt deze vast nadat de accountantscontrole heeft plaatsgevonden.

Besluitvorming

Wij stellen u voor de Perspectiefnota 2018-2021 vast te stellen.

Met de vaststelling van de Perspectiefnota stemt u in met:

- a. de kaders voor de begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021;
- b. het verwerken van nieuw beleid in de begroting 2018 en/of meerjarenraming 2019-2021.
Definitief besluit u daarover bij de vaststelling van de begroting 2018.

Deze Perspectiefnota is opgesteld voordat de circulaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de ontwikkeling van het gemeentefonds is ontvangen. De circulaire wordt verwacht in mei.

Stadskanaal, 25 april 2017

Burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

mevrouw B.A.H. Galama
burgemeester

A. Uitgangspunten begroting 2018

UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2018

Aantal inwoners per 1 januari 2018

De werkelijke inwonersaantallen in voorgaande jaren waren:

1 januari 2017	32.241
1 januari 2016	32.597
1 januari 2015	32.610

Het aantal inwoners heeft voor de begroting gevolgen voor enerzijds de lasten, met name op inwoneraantallen gebaseerde bijdragen, en anderzijds de baten, met name de uitkering uit het gemeentefonds. Het aantal inwoners daalt gestaag.

Via het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zijn maandelijks actuele inwoneraantallen beschikbaar. Met ingang van de begroting 2017 wordt jaarlijks bij opstellen van de begroting uitgegaan van het actuele inwoneraantal per 1 juni van het jaar voorafgaand aan het begrotingjaar.

Voor de begroting 2017 is uitgegaan van 32.400 inwoners. Het aantal voor 2018 wordt in de begroting bij de uitgangspunten vermeld.

Onvoorziene uitgaven

Met ingang van de begroting 2017 wordt voor onvoorziene uitgaven een vast bedrag van € 36.000,00 opgenomen. Indien nodig kan dit vaste bedrag bij het vaststellen van uitgangspunten voor een volgend begrotingsjaar bijgesteld worden. In 2015 en 2016 is het budget niet volledig ingezet, in de begroting 2017 is het budget nog volledig beschikbaar. Wij stellen voor in de begroting 2018 het bedrag van € 36.000,00 te handhaven.

Rentepercentage financieringsmiddelen

Om een reëel beeld te geven van de lasten van vaste activa rekenen we rente over de financiering toe aan investeringen. Een groot deel van de investeringen wordt gefinancierd met interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Hierdoor wordt rente bespaard omdat we voor dit deel geen geld hoeven te lenen. Het overige deel wordt gefinancierd met externe middelen, hoofdzakelijk langlopende geldleningen.

Vanaf de begroting 2017 wordt voor het toerekenen van rente aan investeringen uitgegaan van 3%. De rentevergoeding voor het gebruik van interne financieringsmiddelen (bespaarde rente) is eveneens 3%. Dit is een interne rekenrente.

De totale rentelasten (interne en externe) worden uitgedrukt in een percentage van de vaste activa (omslagrente). Het percentage wordt voornamelijk bepaald door de gewogen rentelast op de opgenomen vaste geldleningen (per 1 januari 2017 geraamd op 2,96%).

Wij stellen voor om bij het opstellen van de begroting 2018 uit te gaan van (afgerond) 3% voor zowel de omslagrente als de rentevergoeding voor interne financieringsmiddelen.

Loon- en prijsontwikkelingen

Voor het bepalen van de percentages voor de verwachte loon- en prijsontwikkelingen maken we gebruik van gepubliceerde kerngegevens van het Centraal Planbureau (CPB). Het CPB heeft nog geen kerngegevens voor 2018 gepubliceerd. Daarom is gekeken naar de middellange termijnverkenning 2018-2021 van het CPB (gepubliceerd in 2016).

Ontwikkeling lonen

Bij het vaststellen van een uitgangspunt voor de loonkosten spelen twee componenten een rol, de systematiek en het loonstijgingspercentage.

Systematiek

Een groot deel van de medewerkers geniet een salaris op basis van twee of drie uitlooperperiodieken. Met ingang van de begroting 2017 is het vaste uitgangspunt de toegestane formatie en het maximum van de salarisschalen + twee uitlooperperiodieken. Op basis van deze systematiek worden de salariskosten reëel geraamd.

Loonstijgingspercentage

De laatst overeengekomen cao voor gemeenteambtenaren loopt van 1 januari 2016 tot 1 mei 2017. De onderhandelingen voor een nieuwe cao gemeenten zijn inmiddels begonnen. Inzet is onder andere een loonstijging van 2,5 procent.

Volgens de middellange termijnverkenning 2018-2021 van het CPB zou de gemiddelde stijging van de lonen 2018 in de marktsector 1,8% bedragen.

Op grond van voorgaande is het denkbaar dat de directe salariskosten in 2018 ten opzichte van 2017 totaal met 2,0% stijgen. Hierin is geen stijging van loonkosten door secundaire arbeidsvoorwaarden en van werkgeverslasten voorzien.

Daarom stellen wij voor om bij het opstellen van de begroting 2018 uit te gaan van een **loonstijging van 2,0%** ten opzichte van het salarisniveau in de begroting 2017 (bijgesteld in de Voorjaarsnota 2017). Een loonstijging van 2,0% levert een absolute stijging van circa € 290.000,00 van de directe personeelskosten op.

Ontwikkeling prijzen

Voor het bepalen van het uitgangspunt voor prijsontwikkelingen gaan we vanaf de begroting 2016 uit van de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP). Het jaar 2015 is het basisjaar voor de ontwikkelingen.

<u>Jaar</u>	<u>Begroting</u>	<u>HICP</u>
2015	100,0	100,0
2016 stijging	1,0	0,1
2017 stijging	0,5	0,9
2018 stijging	<u>1,0</u>	<u>1,4</u>
2018	102,5	102,4

Volgens de middellange termijnverkenning 2018-2021 van het CPB bedraagt de prijsstijging HICP in 2018 1,4%. Rekening houdende met een prijscorrectie op voorgaande jaren zou de prijsstijging voor de begroting 2018 dan uitkomen op 0,9%.

Wij stellen voor dit percentage af te ronden en bij het opstellen van de begroting 2018 een **prijsstijging van 1%** te hanteren.

Compensatie loon- en prijsstijgingen (nominale ontwikkelingen)

In de regel vindt bij benadering een compensatie van hogere kosten door stijging van lonen en overige prijzen plaats via het gemeentefonds door bijstelling van het (nominale deel van het) accres. Via de komende meicirculaire wordt u op de hoogte gesteld van de financiële gevolgen van de nominale ontwikkelingen.

Huurprijzen

Het is regel de huurprijzen van welzijnsaccommodaties, sportaccommodaties en grondstrookjes met een oppervlakte kleiner dan 25 are jaarlijks trendmatig te verhogen. Wij stellen voor de verwachte prijsontwikkeling als uitgangspunt voor de huurverhoging te hanteren. Dit betekent voor 2018 een verhoging van de **huurprijzen met 1%** ten opzichte van 2017.

De huurprijzen van gronden met een oppervlakte van meer dan 25 are worden door de Grondkamer vastgesteld.

B. Nieuw beleid

NIEUW BELEID

In dit hoofdstuk zijn per programma de nieuwe beleidswensen opgenomen.

Evenals voorgaande jaren hebben wij ten aanzien van het nieuwe beleid gekozen voor de volgende prioriteitsindeling.

1. Prioriteiten als gevolg van wettelijke verplichtingen
2. Prioriteiten als gevolg van aangegane eigen verplichtingen
3. Prioriteiten als gevolg van wensen/ambities

PROGRAMMA 1 WELZIJN EN ZORG

Beschermd wonen (BW) en opvang

De bekostiging van beschermd wonen gaat met ingang van 1 januari 2020 over van de centrumgemeente naar de regiogemeenten. VNG en het Rijk werken toe naar een geïntegreerd verdeelmodel beschermd wonen, opvang en begeleiding dat vanaf 2020 in werking gaat. Gelijktijdig wordt in 2018 onderzocht hoe de specialistische landelijke instellingen hierin passen en de afbakening met de Wet langdurige zorg (Wlz) (een deel van de huidige BW-cliënten zal naar verwachting naar de Wlz overgeheveld worden).

Deze landelijke ontwikkelingen worden via het programmabureau beschermd wonen van de centrumgemeente Groningen in 2017 en 2018 vertaald naar de lokale situatie. Voor deze transformatie is het "Meerjarig programma: Van beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat" opgesteld. Het nog op te stellen regionale plan van aanpak is voor onze gemeente de basis voor de transformatie van beschermd wonen en de aansluiting op het lokale domein. Gedacht moet onder andere worden aan het ontwikkelen van nieuwe woonconcepten, nieuwe begeleiding- en dagbestedingsvormen en het bekostigen van de procesbegeleiding.

Geïntegreerde ouderenzorg als vervolg op "Samen Oud!"

Samen Oud! is een zorgmodel voor ouderen (75+) met de volgende doelstellingen:

- ouderen hebben minder (complexe) zorg nodig;
- ouderen zijn langer zelfredzaam;
- ouderen ervaren meer welbevinden;
- de kwaliteit van zorg is beter;
- de zorgkosten voor de samenleving nemen af of blijven gelijk.

Dit zorgmodel is vanaf 2012 op projectbasis uitgevoerd in de gemeenten Stadskanaal, Pekela en Veendam en werd gefinancierd door zorgverzekeraar Menzis. Basis van dit zorgmodel is een samenwerking tussen het medische en sociale (gemeentelijke) domein.

In het project participeren per gemeente vijf huisartsenpraktijken, specialisten ouderengeneeskunde (UMCG), wijkverpleging en de welzijnsorganisatie Tinten (met ouderenadviseurs van Welstad en Compaen). Het project en daarmee de integrale financiering door Menzis eindigt per 1 juli 2017. Menzis stopt met de integrale financiering van het project omdat het project weliswaar kwalitatieve opbrengsten kent, maar niet heeft geleid tot een afname van de totale zorgkosten. Daarnaast hebben alle gemeenten sinds de decentralisaties vanaf 2015 een eigen financiële verantwoordelijkheid voor de niet-medische ondersteuning en de samenwerking met huisartsen. Dat betekent dat de kosten voor de ouderenadviseur vanaf 1 juli 2017 voor rekening van gemeenten komen. Menzis heeft inmiddels een Groninger Zorgmodel Integrale ouderenzorg ontwikkeld waarin uitgangspunten uit Samen Oud zijn verwerkt waaronder een zorgvuldige afstemming met het gemeentelijke domein.

De drie gemeenten pakken hun verantwoordelijkheid op door samen met Menzis de positieve opbrengsten van het project Samen Oud te integreren binnen de bestaande inhoudelijke en financiële kaders van het gemeentelijk beleid. Tevens willen wij ons niet beperken tot de huidige deelnemers aan het project Samen Oud maar alle huisartsenpraktijken en alle ouderen aanhaken. Om een zorgvuldige afbouw van het project Samen Oud te realiseren en gelijktijdig de opbouw naar een nieuwe vorm van integrale ouderenzorg mogelijk te maken waaraan alle ouderen en alle huisartsenpraktijken uit de drie gemeenten kunnen deelnemen is een overgangstermijn van een half jaar afgesproken tot 1 januari 2018. De drie gemeenten dragen gedurende deze overgangstermijn de incidentele kosten voor de ouderenadviseur. Wij hebben de projectgroep verzocht een voorstel te maken over de wijze waarop vanaf 2018 binnen de huidige financiële middelen een nieuwe vorm van integrale ouderenzorg kan worden opgezet.

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit		2018	2019	2020	2021
LASTEN		- minder of meer	- minder of meer	- minder of meer	- minder of meer
WMO	1,2	225	300	315	315
Taakstelling	3		-100	-200	-300
Totaal lasten		225	200	115	15

Prioriteit en activiteit		2018	2019	2020	2021
BATEN		- minder of meer	- minder of meer	- minder of meer	- minder of meer
Totaal baten		0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		225	200	115	15
-------------------------------	--	-----	-----	-----	----

Mutaties reserves		2018	2019	2020	2021
WMO		-225			

Wmo

Zoals wij in de voorjaarsnota 2017 hebben aangegeven is er in 2017 een nadeel op het budget huishoudelijke hulp van € 725.000,00. Dit nadeel is structureel. Voor de raming van de kosten huishoudelijke hulp zijn wij uitgegaan van het aantal cliënten eind 2016 met nog een lichte stijging in 2017. Afgewacht moet worden of dit reëel is. De ontwikkeling van het aantal cliënten in 2017 blijft een onzekere factor.

Aan de andere kant vallen de kosten van begeleiding en dagbesteding lager uit. In 2017 is het voordeel geraamd op € 600.000,00. Het nadelig saldo van € 125.000,00 wordt gedekt uit de reserve Sociaal domein.

Voor de periode 2018-2021 is de situatie als volgt.

Door invoering van het objectief verdeelmodel daalt het Wmo-deel van de integratie-uitkering Sociaal domein (voor onder andere begeleiding en dagbesteding) in 2018 met € 100.000,00, in 2019 met € 75.000,00 en vanaf 2020 met € 15.000,00. In de meerjarenraming 2018-2020 is het budget evenredig verlaagd. In de periode 2017-2021 bedraagt het voordeel daarom als volgt:

2018: € 500.000,00

2019: € 425.000,00

2020: € 410.000,00

2021: € 410.000,00.

Per saldo zijn er in deze periode de volgende nadelen op de WMO:

2018: € 225.000,00

2019: € 300.000,00

2020: € 315.000,00

2021: € 315.000,00.

Gezien de omvang van de reserve Sociaal domein stellen wij voor om het nadelige saldo in 2018 ook nog te dekken uit deze reserve en de tekorten voor de jaren 2019 tot en met 2021 ten laste te brengen van het begrotingssaldo.

Over de financiële situatie van de WMO merken wij nog het volgende op.

Vanaf 2019 vervalt de onttrekking aan de reserve Sociaal domein. Er ontstaat dan een structureel tekort van € 315.000,00. Er zullen daarom vroegtijdig maatregelen genomen moeten worden om dit tekort weg te werken.

Wij stellen daarom voor om de volgende bedragen op te nemen als taakstelling op het sociaal domein:

2019: € 100.000,00

2020: € 200.000,00

2021: € 300.000,00.

PROGRAMMA 2 WONEN EN VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Wijkgericht werken	3	15			
Civ.kunstwerk./beschoeiing	3	125	125	125	125
Totaal lasten		140	125	125	125

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		140	125	125	125
-------------------------------	--	-----	-----	-----	-----

Mutaties reserves		2018	2019	2020	2021
Stedelijke vernieuwing		-100	-100	-100	-100

Stedelijke vernieuwing

In de begroting 2017 is de toevoeging aan de reserve Stedelijke vernieuwing in 2017 met € 100.000,00 en met ingang van 2018 met € 200.000,00 verhoogd. Wij stellen voor om vanaf 2018 deze toevoeging structureel met € 100.000,00 per jaar te verlagen en weer op het niveau van 2017 te brengen.

Wijkgericht werken

In 2014 heeft CMO voor alle wijken in onze gemeente een wijkscan opgesteld. In de wijkscan worden cijfers die een relatie hebben met de sociale en fysieke leefbaarheid van wijken geïnventariseerd en geanalyseerd. De wijkscans zijn richtinggevend geweest voor onze wijkvisietrajecten. Om goed aan te kunnen blijven sluiten bij de dynamiek in wijken en buurten, is het iedere vier jaar actualiseren van de wijkscans noodzakelijk. Wij stellen voor in de begroting 2018 hier een budget van € 15.000,00 voor op te nemen.

Investerings

In de afgelopen jaren is het nieuwe beheersysteem voor de openbare ruimte voorbereid, voorzien van data en geïmplementeerd waardoor het nu operationeel is. Op detailniveau is nu voor de verschillende beheeraspecten van de openbare ruimte informatie beschikbaar. De verschillende beheeronderdelen (zoals riolering, wegen en groen) kunnen als het ware over elkaar heen worden gelegd zodat het realiseren van efficiencyvoordelen relatief eenvoudig is. Zo is het mogelijk door de jaren heen in één oogopslag noodzakelijke onderhoud aan of vervanging van riool, wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting "op elkaar te leggen" om onderhoud en/of vervanging geïntegreerd uit te voeren (asset management). Technische inspecties blijven essentieel voordat maatregelen worden uitgevoerd.

Op basis van de informatie uit het GBI is het mogelijk een meerjarenplan voor vervanging (investeringen) en groot onderhoud (exploitatiebudgetten) op te stellen voor de verschillende beheeronderdelen, zoals riolering, civiele kunstwerken en beschoeiingen. Groot onderhoud op en vervanging van (deklagen van) wegen en groen wordt uitgevoerd vanuit de jaarlijkse structurele exploitatiebudgetten die op een constant niveau blijven.

Civiele kunstwerken en beschoeiingen

De civiele kunstwerken bestaan met name uit beweegbare en vaste bruggen en damwanden. In de begroting is budget geraamd voor regulier dagelijks onderhoud, er is geen budget voor groot onderhoud.

Voor werkzaamheden aan kunstwerken en beschoeiingen worden voor de komende jaren de volgende uitgaven verwacht:

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>Totaal</u>
Groot onderhoud kunstwerken	<u>221.000,00</u>	<u>62.000,00</u>	<u>0,00</u>	<u>220.000,00</u>	<u>503.000,00</u>
Vervangingen kunstwerken	180.000,00	339.000,00	397.000,00	180.000,00	1.096.000,00
Vervangingen beschoeiingen	<u>419.000,00</u>	<u>412.000,00</u>	<u>412.000,00</u>	<u>403.000,00</u>	<u>1.646.000,00</u>
Totaal vervangingen	<u>599.000,00</u>	<u>751.000,00</u>	<u>809.000,00</u>	<u>583.000,00</u>	<u>2.742.000,00</u>

Het groot onderhoud (met name schilderwerk) in de periode 2018-2021 kost € 503.000,00. Wij stellen voor hiervoor jaarlijks een structureel budget van € 125.000,00 te ramen en de uitvoering van de werkzaamheden op het niveau van dit budget te nivelleren.

De vervangingen voor zowel kunstwerken als de beschoeiingen (€ 2.742.000,00) worden gedekt door een onttrekking aan de reserve (Vervanging)investeringen Stadskanaal. De verwachte omvang van deze reserve bedraagt per 1 januari 2018 € 4.233.000,00.

PROGRAMMA 3 JEUGD EN EDUCATIE

Situatie MFA Cereswijk

Het haalbaarheidsonderzoek MFA Cereswijk is op dit moment nog in volle gang. Naast de mogelijkheden rondom het clusteren van onderwijs (basisschool De Badde) en welzijnsactiviteiten (Welstad) in een MFA, worden ook andere scenario's onderzocht. Daarbij wordt aangesloten op de Wijkvisie Cereswijk. In aanvulling op de uitwerking van deze scenario's worden alle subsidiemogelijkheden in kaart gebracht en meegenomen in de uitwerking van het haalbaarheidsonderzoek.

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Jeugdhulp	1,2,3	200	200	200	
Totaal lasten		200	200	200	0

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		200	200	200	0
-------------------------------	--	-----	-----	-----	---

Mutaties reserves		2018	2019	2020	2021
Jeugdhulp		<i>-200</i>			

Jeugdhulp

De meeste Groninger gemeenten blijven net als Stadskanaal in de periode 2018-2020 gezamenlijk de jeugdhulp inkopen en continueren daarbij de onderlinge financiële en inhoudelijke solidariteit. Gezamenlijk is door deze Groninger gemeenten ook besloten om voor de periode 2018-2020 een percentage van 13% van het totale jeugdhulpbudget beschikbaar te stellen om lokaal de toegangstaken en basisondersteuning in te vullen. Ten opzichte van 2015-2017 is dat een verhoging van 5½ procent, wat een bedrag voor onze gemeente oplevert van ongeveer € 600.000,00. Hieruit moeten zowel bestaande als nieuwe taken gefinancierd worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om meer lokaal invullen van taken als het casemanagement (consulenten veiligheid), opleiding & training, professionalisering van de toegang, bezetting basisondersteuning en preventietaken. In de begroting 2017 hebben we vanaf 2018 op deze ontwikkeling al geanticipeerd, door een bedrag van € 500.000,00 in te boeken en gelijktijdig ons CJGV meer vorm te geven volgens deze nieuwe taakverdeling. Dit loopt vooruit op het provinciale bestuurlijke besluitvormingsproces dat naar verwachting in de zomer van 2018 wordt afgerond.

Vanuit de verdere uitwerking van deze provinciale discussie, maar ook vanuit de transformatieopgave die we als gemeente hebben, blijken er nu in aard en omvang meer taken op ons af te komen dan eerder ingeschat. Naar verwachting is hiervoor vanaf 2018 tot en met 2020 (naast nog het nog beschikbare bedrag van € 100.000,00) een aanvullend bedrag nodig van € 200.000,00 per jaar om dit te kunnen organiseren. Wij stellen voor om het benodigde bedrag in 2018 te dekken uit de reserve Sociaal domein.

De jeugdhulp is een domein dat ook vanaf 2018 nog volop door zal ontwikkelen. Zowel inhoudelijk als financieel. Zowel landelijk, provinciaal als ook gemeentelijk. Zowel vanuit de wettelijke taken en de eisen van de inspectie als ook vanuit vragen vanuit de Stadskanaalster samenleving en de eigen gemeentelijke ambities. De verwachting is dat deze ontwikkelingen ook invloed zullen blijven uitoefenen op de taken en kwaliteitseisen van de jeugdhulp, en daarmee ook op de daarvoor benodigde budgetten. Uitgangspunt voor ons blijft om de financiële aspecten die hiermee gepaard gaan op te lossen binnen de rijksbijdragen die beschikbaar zijn voor het sociale domein.

PROGRAMMA 4 ECONOMIE EN ARBEIDSMARKT

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Wedeka	1	407	565	465	-128
Totaal lasten		407	565	465	-128

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		407	565	465	-128
----------------------------------	--	-----	-----	-----	------

Gemeenschappelijke Regeling (GR) Wedeka

Bij de behandeling van de begroting 2017 van Wedeka is besloten dat Wedeka voor 1 maart 2017 een reorganisatieplan inclusief frictiekosten bij de deelnemende gemeenten dient aan te leveren. Stadskanaal en Veendam zijn bezig met een ontwikkelprogramma uitvoering Participatiewet.

Omdat dit ontwikkelprogramma nog niet is vastgesteld en beide gemeenten de grootste deelnemers in de GR-Wedeka zijn heeft Wedeka haar meerjarenbegroting voorlopig nog gebaseerd op ongewijzigd beleid.

Op basis van de nu voorliggende meerjarenbegroting van Wedeka moeten wij voor de komende jaren in onze meerjarenbegroting rekening houden met de volgende bedragen:

	Meerjarenbegroting Wedeka	Meerjarenbegroting gemeente	Verschil
2018	€ 1.941.000,00	€ 1.534.000,00	- € 407.000,00 (nadeel)
2019	€ 2.241.000,00	€ 1.676.000,00	- € 565.000,00 (nadeel)
2020	€ 2.409.000,00	€ 1.944.000,00	- € 465.000,00 (nadeel)
2021	€ 1.816.000,00	€ 1.944.000,00	€ 128.000,00 (voordeel)

PROGRAMMA 5 RUIMTE EN MILIEU

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Duurzaamheid	3	100			
Omgevingswet	1	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>		
Basisrioleringsplan	3	110	140	25	140
Totaal lasten		210	140	25	140

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		210	140	25	140
----------------------------------	--	-----	-----	----	-----

Mutaties reserves		2018	2019	2020	2021
Basisrioleringsplan		<i>-110</i>	<i>-140</i>	<i>-25</i>	<i>-140</i>

Nota duurzaamheid

We zijn bezig met het opstellen van een nieuwe nota Duurzaamheid. De nota is nog niet afgerond, zo worden nieuwe beleidsmaatregelen voor de periode na 2018 nog onderzocht en uitgewerkt waardoor op dit moment niet duidelijk is wat dit financieel betekent voor de meerjarenbegroting. Voor 2018 zijn de beleidswensen en financiële consequenties wel bekend.

Wij stellen voor de financiële consequenties voor 2018 als kader vast te stellen voor de begroting 2018 en de financiële consequenties voor de periode na 2018 in de begroting 2018 te verwerken nadat u de nota Duurzaamheid (medio 2017) heeft vastgesteld. Voor het uitvoeren van duurzaamheidsmaatregelen in 2017 is nog een restant budget van circa € 68.000,00 beschikbaar vanuit bestaande middelen.

Voor het jaar 2018 wordt financiering gevraagd om succesvolle projecten zoals de duurzaamheidslening voort te zetten en onderzoek te doen naar de kosten van grotere projecten die voortkomen uit de drie actielijnen die in de nota beschreven worden:

1. energiebesparing;
2. duurzame energieopwekking;
3. monitoring en effectief gebruik.

Concreet kunt u denken aan maatregelen en onderzoek op gebied van verduurzamen gemeentelijk vastgoed en bedrijfsgebouwen, stimuleren bewonersparticipatie en onderzoek naar (economische) kansen van specifieke duurzame energiebronnen.

Wij vragen u hiervoor in de begroting 2018 een bedrag van € 100.000,00 op te nemen.

Omgevingswet

In 2019 zal, naar verwachting, de omgevingswet in werking treden. De wet richt zich op de regelgeving voor de fysieke leefomgeving. Het is een grootschalige wetswijziging die de nodige gevolgen zal hebben voor onze organisatie. Invoering van de omgevingswet is ingrijpend, daarom gaan we nu al aan de slag met de voorbereiding. Na de impactanalyse die op het programma staat voor 2017 wordt er in 2018 en 2019 verder gewerkt aan de implementatie van de omgevingswet. Het is moeilijk om nu al een inschatting te maken voor de kosten voor de komende jaren. Voorlopig wordt hiervoor in 2018 en 2019 een p.m. post opgenomen.

Investerings

Riolering

Uit het beheersysteem GBI zijn voor de komende jaren de kosten gegenereerd voor het vervangen of repareren van riolering. Het betreft hier bedragen die gebaseerd zijn op inspectiegegevens en/of ouderdom van de riolering. Het gaat totaal om ruim € 5,73 miljoen. Hiervan ligt vast dat het voor € 1,44 miljoen om vervangingen gaat. Voor knelpunten met een indicatieve waarde van € 4,29 miljoen moeten op basis van asset management nog keuzes worden gemaakt.

Vervanging

Delen van het rioolstelsel zijn dusdanig slecht dat deze vervangen of gerepareerd moeten worden. De verwachte kosten voor de periode 2018-2021 zijn € 338.000,00, het tarief voor de rioolheffing neemt toe met circa € 0,85.

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>Totaal</u>
Diverse maatregelen	71.000,00	89.000,00	178.000,00	0,00	338.000,00
Financiële effecten:	2.600,00	3.200,00	6.400,00	0,00	12.200,00
Indicatie effect op tarief	0,20	0,20	0,45	0,00	0,85

Het krediet voor de uitvoering in 2018 (€ 71.000,00) wordt opgenomen in de begroting 2018. Dit kan toenemen in verband met nog te maken keuzes bij het volgende onderwerp (reparatie).

Reparatie

De overige gegenereerde knelpunten (indicatief € 4,29 miljoen) zijn voorlopig gedefinieerd als reparatiekosten. Het beheersysteem geeft aan dat er met bepaalde delen van het rioolstelsel iets aan de hand is. Dit kan bijvoorbeeld zijn deformatie, scheur, breuk/instorting of oppervlakteschade. Om de goede werking van het rioolstelsel te garanderen zullen de geconstateerde schades/problemen gerepareerd, gereinigd, of ontdaan moeten worden van wortels en/of obstakels. Dit betreft in principe klein, dan wel groot onderhoud, dus in eerste instantie geen vervanging.

Of tot reparatie of mogelijk toch tot vervanging moet worden overgegaan is afhankelijk van een dieper onderzoek van de geconstateerde schades en problemen. De mogelijkheid is aanwezig dat de door het systeem geconstateerde schades/problemen dusdanig meevallen en deze niet uitgevoerd hoeven te worden. Echter het tegenovergestelde kan ook aan de orde zijn. Een riooltraject kan dusdanig slecht zijn dat reparatie geen optie is maar vervanging wel. Op basis van deze inspectie en het toepassen van asset management worden keuzes gemaakt.

Er vindt dus nog een beoordeling plaats of daadwerkelijk ingrijpen noodzakelijk is en zo ja, of het reparatie of vervangingen betreft. Het onderscheid is essentieel voor de financiële consequenties: niet ingrijpen kost geen geld, de kosten van reparatie komen ineens ten laste van het programmaonderdeel riolering en voor vervanging worden investeringskredieten beschikbaar gesteld waarbij de structurele lasten ten laste komen van dit programmaonderdeel. In de begroting 2018 wordt u nader geïnformeerd.

Basisrioleringsplan Stadskanaal-Musselkanaal (BRP)

Naast onderhoud van het bestaande rioolstelsel blijkt uit het nieuwe BRP Stadskanaal-Musselkanaal dat in de periode 2017-2021 maatregelen nodig zijn om het watersysteem te optimaliseren dan wel aan te passen aan de klimaatverandering (onder andere zwaardere en langer aanhoudende buien). Deels betreft dit maatregelen met incidentele lasten (€ 415.000,00) en deels zijn het maatregelen waarvoor een investeringskrediet (€ 3.792.000,00) wordt gevraagd en dus structurele lasten ontstaan.

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>Totaal</u>
Incidenteel	110.000,00	140.000,00	25.000,00	140.000,00	415.000,00
Investeringen	790.000,00	878.000,00	1.145.000,00	979.000,00	3.792.000,00
Kapitaallasten	28.500,00	31.700,00	41.400,00	35.400,00	137.000,00
Indicatie effect op tarief	2,00	2,20	2,90	2,50	9,60

We stellen voor om de incidentele lasten in de exploitatie van de riolering te brengen zonder het tarief te verhogen waarmee het resultaat ten laste komt van de reserve Riolering voor zover deze jaarlijks toereikend is (stand van de reserve volgens de (bijgestelde) begroting 2017 € 693.000,00).

De verwachte ontwikkeling van de maatregelen voor het tarief rioolheffing is voor de komende jaren (het tarief rioolheffing voor 2017 is € 183,00):

	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>Totaal</u>
Vervangingen		0,20	0,20	0,45	0,00	0,85
Uitvoering BRP	<u>0,40</u>	<u>2,00</u>	<u>2,20</u>	<u>2,90</u>	<u>2,50</u>	<u>10,00</u>
	0,40	2,20	2,40	3,35	2,50	10,85
Ontwikkeling tarief rioolheffing	183,40	185,60	188,00	191,35	193,85	

OVERZICHT OVERHEAD

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Informatiebeleidsplan	1	326	139	139	139
Inf.voorz./autom. stelpost	3		100	100	100
Totaal lasten		326	239	239	239

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		326	239	239	239
----------------------------------	--	-----	-----	-----	-----

Informatievoorziening en automatisering

Nu de herindeling met de gemeenten Veendam en Pekela niet doorgaat en de samenwerking met Vlagtwedde wordt ontvlecht, moeten we de komende jaren zelfstandig blijven investeren in onze ICT.

Met de investeringen die we nu (moeten) realiseren, blijft onze basis op orde en creëren we de randvoorwaarden voor verbeterde dienstverlening.

We hebben voor de actualisatie van het informatiebeleid voor de komende twee jaar vier kernbegrippen gedefinieerd, die centraal zullen staan in de uitvoering.

Flexibel om plaats- en tijdonafhankelijk te werken.

Veilig om de privacy en belangen van inwoners, bedrijven en instellingen te waarborgen.

Onze ICT-infrastructuur en -architectuur moet *betrouwbaar* zijn.

Digitaal: het streven is om te groeien naar 80% digitale contacten. Dit moet leiden tot verdere efficiëntie en vergroting van de bereikbaarheid door verdergaande digitalisering van de werkprocessen en de realisatie van nieuwe functionaliteiten van de website.

Financiën

De financiële consequenties zijn gesplitst in drie onderdelen:

- krediet* voor aanschaf van soft- en hardware waardoor investeringslasten (kapitaallasten) ontstaan;
- incidentele lasten* door aanschaf van soft- en hardware die ineens ten laste van de exploitatie komen (aanschaf < € 10.000,00) en implementatiekosten voor alle aangeschafte hard- en software;
- structurele onderhoudskosten* van de aangeschafte hard- en software zodra deze operationeel zijn (in de regel ontstaan deze lasten in het jaar na aanschaf) en overige producten met structurele lasten.

De structurele lasten van de verwachte noodzakelijke maatregelen 2018 stijgen met € 138.600,00: kapitaallasten (A) € 50.100,00 en onderhoudskosten (C) € 88.500,00. Daarnaast bedragen de incidentele lasten (B) € 186.500,00.

Ad A. Krediet

Voor de verwachte maatregelen is totaal € 373.000,00 krediet nodig. De structurele investeringslasten bedragen € 83.500,00, hiervan is € 58.400,00 gedekt uit vrijval van kapitaallasten van lopende of vervallen investeringen waardoor de netto stijging van de lasten € 25.100,00 is. Deze raming is met € 25.000,00 verhoogd tot € 50.100,00 omdat binnen ICT vaak sprake is van onverwachte of nog niet kwantificeerbare noodzakelijke investeringen (bijvoorbeeld investeringen in het digitale stelsel Omgevingswet).

De investeringen voor 2018 betreffen met name aanpassingen aan de ICT-infrastructuur, het beschikbaar stellen van mobiele werkplekken en de vervanging van 1/3 van de oude werkplekken.

Ad B. Aanschaf

Voor de incidentele lasten verwachten wij een budget van € 186.500,00 nodig te hebben. Dit betreft met name externe ondersteuning bij de invoering van verschillende maatregelen (onder andere informatie beveiliging, digitalisering werkprocessen Sociaal Domein, vervanging gedeelte ICT-infrastructuur en aansluiting op Mijn Overheid).

Ieder jaar zijn er opnieuw incidentele lasten door investeringen die ineens ten laste van de exploitatie komen of de inzet van externe ondersteuning. Wij stellen daarom voor om in de meerjarenraming met ingang van 2019 hiervoor structureel een stelpost te rammen van € 100.000,00.

Ad C. Onderhoudskosten

De structurele lasten van de hiervoor genoemde maatregelen bedragen vanaf 2019 € 88.500,00. Deze worden met name veroorzaakt door een nieuwe uitwijkvoorziening en een gewijzigde contractvorm voor de producten die we bij Centric afnemen.

Samenvatting nieuw beleid

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN	2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
<i>Programma 1</i>	225	200	115	15
<i>Programma 2</i>	140	125	125	125
<i>Programma 3</i>	200	200	200	0
<i>Programma 4</i>	407	565	465	<i>-128</i>
<i>Programma 5</i>	210	140	25	140
<i>Overzicht overhead</i>	326	239	239	239
Totaal lasten	1.508	1.469	1.169	391

Prioriteit en activiteit BATEN	2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten	0	0	0	0

Saldo	1.508	1.469	1.169	391
--------------	--------------	--------------	--------------	------------

Mutaties reserves	2018	2019	2020	2021
<i>WMO</i>	<i>-225</i>			
<i>Stedelijke vernieuwing</i>	<i>-100</i>	<i>-100</i>	<i>-100</i>	<i>-100</i>
<i>Jeugdhulp</i>	<i>-200</i>			
<i>Basisrioleringsplan</i>	<i>-110</i>	<i>-140</i>	<i>-25</i>	<i>-140</i>
Totaal mutaties reserves	-635	-240	-125	-240

Saldo	873	1.229	1.044	151
--------------	------------	--------------	--------------	------------

C. Financiële positie

FINANCIËLE BESCHOUWINGEN

Samenvatting financiële consequenties

Na verwerking van de beleidswensen (hoofdstuk B) ontstaat het volgende financiële beeld voor de meerjarenraming 2018-2021.

(bedragen x € 1.000,00)

	2017	2018	2019	2020	2021
Saldi na wijziging voorjaarsnota 2017	- 1.370	-120	288	337	337
Nieuw beleid	0	-873	-1.229	-1.044	-151
Saldi na verwerking nieuw beleid	- 1.370	-993	- 941	-707	186

Meerjarenraming 2018-2021

Na verwerking van de mutaties van de voorjaarsnota en het nieuwe beleid vertoont de huidige meerjarenraming in 2021 een overschot van € 186.000,00.

Bij het opstellen van de begroting 2018 wordt een nieuwe meerjarenraming opgesteld.

Weerstandsvermogen

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door structurele begrotingsoverschotten en/of maatregelen die structurele middelen genereren. Tegenvallers en risico's van structurele aard met financiële gevolgen voor de langere termijn kunnen in beginsel niet worden gedekt uit de incidentele weerstandscapaciteit. Zodra structurele risico's zich voordoen zullen deze moeten worden vertaald naar de meerjarenbegroting. Incidenteel kunnen voor tegenvallende lastenontwikkelingen echter wel bedragen onttrokken worden aan de algemene reserve.

De geprognosticeerde saldi in de meerjarenraming zijn voor de periode 2018-2020 negatief, dit zou een beslag op de algemene reserve (en dus de incidentele weerstandscapaciteit) van ruim € 2,6 miljoen betekenen.

Incidentele weerstandscapaciteit

De omvang van de algemene reserve en de bestemmingsreserves (het eigen vermogen) bepaalt de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de programmabegroting 2017 is de beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2017 geraamd op € 26,0 miljoen. Ten opzichte van de begroting is de raming geactualiseerd. Hierbij is rekening gehouden met een voorlopig rekeningresultaat 2016 van € 1,1 miljoen positief. In de jaarrekening zal bij het bestemmen van het resultaat voorgesteld worden dit bedrag toe te voegen aan de algemene reserve. Per 31 december 2017 bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit nu € 25,9 miljoen.

In de meerjarenraming zijn nog mutaties geraamd voor per saldo een bedrag van € 0,4 miljoen.

In de begroting 2017 is rekening gehouden met claims voor de centrumplannen Stadskanaal en Musselkanaal van totaal € 3,8 miljoen. Dit betreft de eenmalige kosten van de investeringen voor Stadskanaal van € 3,2 miljoen (totale investering € 4,2 miljoen) en voor Musselkanaal van € 0,75 miljoen, waarvan € 0,15 miljoen is verwerkt in de stand per 31 december 2017. Voor het centrumplan in Musselkanaal is de bijdrage van € 1 miljoen van de provincie Groningen gereserveerd in 2016, dit bedrag wordt nu eveneens als claim meegenomen.

Het bedrag voor vervangingsinvesteringen bruggen/beschoeiingen is bijgesteld naar afgerond € 2,8 miljoen.

Aanvullend wordt rekening gehouden met een claim van totaal € 0,4 miljoen op de reserve Sociaal domein. Dit betreft de bij programma 1 en 3 opgenomen lasten voor Huishoudelijke Hulp en extra kosten jeugdhulp. Voor incidentele maatregelen op grond het nieuwe Basisrioleringsplan (BRP) is rekening gehouden met een claim van € 0,4 miljoen. Het totaal van de claims bedraagt dan € 8,4 miljoen.

- centrumplan Stadskanaal	€ 3.200.000,00
- centrumplan Musselkanaal	" 600.000,00
- centrumplan Musselkanaal, bijdrage provincie	" 1.000.000,00
- vervangingsinvesteringen bruggen/beschoeiingen	" 2.750.000,00
- extra kosten HH/jeugdhulp	" 425.000,00
- maatregelen BRP	" 415.000,00
	€ 8.390.000,00

Daarnaast wordt vanaf 2018 de dotatie aan de reserve Stedelijke vernieuwing verlaagd met € 100.000,00 per jaar. De beschikbare weerstandscapaciteit daalt dan naar € 16,8 miljoen. In de Voorjaarsnota 2017 zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing de risico's geactualiseerd. De benodigde weerstandscapaciteit is bijgesteld naar € 9,5 miljoen. Op basis van de vastgestelde ratio van 1,15 blijft de beschikbare weerstandscapaciteit ruim voldoende voor de dekking van de lopende (incidentele) risico's.

Reservepositie (x € 1.000)

	31-12-2017	Claims	Beschikbaar
Omvang algemene reserve	€ 10.800		€ 10.800
Rekeningresultaat 2016 (voorlopig)	" 1.100		" 1.100
Omvang bestemmingsreserves	" 39.500	€ 9.100	" 30.400
	€ 51.400	€ 9.100	€ 42.300
Niet vrij besteedbaar:			
Algemene reserve/verkoop aandelen Essent	€ -1.300		€ -1.300
Beklemde reserves:			
Bestemmingsreserve verkoop aandelen Essent	" -12.700		" -12.700
Bestemmingsreserve bijdragen vaste activa	" -11.500		" -11.500
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 25.900	€ 9.100	€ 16.800

Specificatie omvang algemene reserve per 31 december 2017

	Vrij besteedbaar	Niet vrij besteedbaar	Totaal
Stand per 1 januari 2017	€ 13.855	€ 1.330	€ 15.185
Af:			
Mutatie naar reserve Stedelijke vernieuwing	€ -3.000		€ -3.000
Begrotingssaldo 2017 tot met voorjaarsnota	" -1.370		" -1.370
Stand per 31 december 2017	€ 9.485	€ 1.330	€ 10.815

Bestemmingsreserve incidentele bestedingen

De reserve Incidentele bestedingen is tot nu toe bedoeld voor het toereikend houden van voorzieningen en bestemmingsreserves en heeft daarnaast een bufferfunctie voor nieuw beleid.

Inzet van de reserve voor toereikendheid vindt nauwelijks plaats. Omdat daarnaast met ingang van 2016 de reserve niet meer jaarlijks wordt gevoed door toevoeging van rentebaten, stellen wij voor in de begroting en meerjarenraming vanaf 2018 geen rekening meer te houden met het vaste bedrag van € 70.000,00 per jaar. Het beschikbare budget is dan als vrije buffer te beschouwen voor de dekking van eenmalige kosten van nieuw beleid.

Op basis van de werkelijke stand van de reserve per 1 januari 2017 is het verloop van de reserve geactualiseerd.

In de begroting 2017 is uitgegaan van een geraamde stand per 31 december 2020 van € 541.000,00. Na actualisatie bedraagt de geraamde stand per 31 december 2021 € 617.000,00. Het verschil van € 76.000,00 is als volgt te verklaren:

- in de decemberwijziging 2016 is € 75.000,00 beschikbaar gesteld voor de bijdrage aan de provincie voor maatregelen N365;
- voor 2017 is nog rekening gehouden met € 70.000,00 voor het toereikend houden;
- door vrijval van geplande onttrekkingen is er een voordeel van € 221.000,00.

